

היה להגיע בעתיד לדרגה של רמטכ"ל. תבע להחליט בתפקידו בגלל אי-נוכחותו לסקד על חייליו בהסתערות על בירת המערבית. אחרי מגישה עם ראש-הממשלה, הודח מכה"ל.

מעשהו של גבע עורר התפעלות צולמית, וגרם להיכוח סוער בצה"ל - אולי התייחס המעמיק הראשון על תפקידו של קצין ישראלי, חובתו והמסר שלו. רבים תמכו בגבע, וביניהם מסקד קרבי אלמוני, שפירסם מאמר ארוך ומגומק, שבו הצדיק את מעשהו על פי מיטב המסורת הצבאית העולמית הישראלית. איש זה גנף על-כך על-ידי הרמטכ"ל, לעומת זאת לא הצדיק את מעשהו האלוף "ישראל שלי", מורתו של גבע, שסבר כי היה על גבע להתפטר עד לקבלת פקודה ממשית.

ייחודו של גבע לא היה רק בכך שויתר למען עניין מוסרי על קאריירה מזהירה בצה"ל, וששינה את כל דרך חייו. הוא היה גם בכך שסירב לאחר מכן להיכנס לכל ויכוח, בטענה כי "המעשה מדבר בעד עצמו".

על תוצאות המעשה היו הדעות חלוקות. אריאל שרון, שטען לאחר מכן כי כלל לא התכוון להסתער על בירתו, הצייר בפומבי שבגלל גבע התארכה המלחמה, גבע עצמו, שאימן ותירגל את חייליו לקראת ההסתערות, ידע כי שרון אכן רצה להסתער בכל מחיר. קרב לחדאי שמעשהו של גבע עורר למנוע את ההסתערות על בירות המערבית - וכך נחל ניצחון אמיתי, שכל חייל היה יכול להתפאר בו: הוא מנע אובדן של מאות הרוגים בקרב צה"ל, ורבות הרוגים בקרב האוכלוסיה האזרחית של העיר.

בארץ שבה הפך הצבא מיקצוע וקאריירה, הוכיח דווקא גבע שגם עתה יכול הצבא להיות יעוד לבעל-מצפון.

הרדיו, בעוד שהטלוויזיה חתמה על הסכמים מפוקפקים עם השר יעקב מרדור, גם בדיווח על המלחמה הצליח קול ישראל לעורר כמה שאלות מהותיות ועקרוניות, שלא הועלו כלל בטלוויזיה ובגני צה"ל, ששגה זו הייתה שנת הדיכוי והרמיסה שלה בידי הרמטכ"ל ושר-הביטחון. התוצאה הייתה שנפערה תהום בין תודעת הצופה הממוין הישראלי, שניזון ממכשירים של שטיפת-מוח, ובין הצופה בעולם, שראה את האמת של מלחמת-לבנון על הפרקע שלו.

תשמ"ג נראית עבור הטלוויזיה, כשנת הכנה לתשמ"ד (1984) וליצירתה של טלוויזית "האח הגדול עינו פקוחה", נוסח גורג' אורחל.

אשה

הרניק: לא אסלח!

היתה זאת שנה של אלמנות ואמהות שכולות. תחילה באו האלמנות המפורסמות, העולם ראה את ג'יהאן אל-סאדאת ביוגוה, אחרי שבעלה נרצח ביום-השנה למעשהו ההיסטורי, לאחר מכן צולמה רחל דיין ליד קבר בעלה, משה.

אך הרבע האחרון של השנה היה תקופת-היגון למאות אמהות ונשים ישראליות, ולרבות אמהות ונשים לבנוניות ופלסטיניות.

היו אמהות ואלמנות ישראליות שקיבלו את אובדן היקר להן מכל בהכנעה. היו שניחמו את עצמן בכך שבניהן ובעליהן נפלו למען חיי המדינה, אך הגבורה האיומה מכל נדרשה מאותן נשים, שאיבדו את יקירתן ושעולמן חרב עליהן במלחמה שהן ראו בה מלחמה מיותרת.

כזאת היתה רעיה הרניק, האם השכולה הראשונה שהשמיעה בפומבי קול-זעקה נגד המלחמה. בנה, רבי-סרן גירוא (גוני), הרניק, נהרג בלילה שבין היום הראשון והשני של המלחמה, כמסקד סיירת גולני. הוא פיקד על הקרב על הבוסור, שבו נהרג גם הצעיר של תשמ"ב, רז גוטרמן.

גוני התנגד למנחה בגין, ושקל את האפשרות לחתום על חוזה לשרות בצבא-הקבע במשך שש שנים. באמרו: "אני לא סומך על ממשלה בראשותו של מנחם בגין". הוא הרגיש, לדבריו, כמו ההולנדי הקטן באנדה, שחסם באצבעו את החור בסכר סן יציף הים את מולדתו. רעיה הרניק, אלמנתו של מנהל-המחלקה למוסיקה עממית בקול ישראל, שהשתלבה אף היא במחלקת-המוסיקה ברדיו אחרי מות בעלה, לא גידלה את בנה הבכור כפאציפיסט, אך אחרי שנהרג, קראה: "לא אסלח לבגין לעולם!"

טלוויזיה קירשנבוים: אדם במלחמה

בשנה הרביעית לבצורת היצירתית, המנוחת את הטלוויזיה הישראלית, הגיע לשיא הסרט-תקדים תהליך הדיכוי שלה. בשנה זו לא השיגה הטלוויזיה הישגים נוסח עמוד האש והנבחרים, שנתנו לתשמ"א את אנשי הטלוויזיה שלה.

רק כתבת-יומן אחת, של הבימאי המפיק מרדכי (מוטי) קירשנבוים, בשבוע השני של מלחמת-הלבנון, הוזכרה לצופים את הטלוויזיה שהייתה פעם. היא הבלושה את העובדה שהמלחמה אינה רק טנקי מרכבה ומסוסי כפיר, ולא רק אוגדות - אלא בני-אדם המשלמים את מחירה.

בשנת תשמ"ב הוכיחה הטלוויזיה הישראלית את עצמה כנחותה מהטלוויזיה השכנה, הירדנית. תהליך הפרישה של אחרוני כירשנבוים נמשך, כאשר מנהל מחלקת-הספורט, אלכס גילעד, העדיף לעבור לתפקיד בכיר באירוסה מטעם רשת אמריקאית, ורן שילון סירב לקבל את משרת מנהל התחנה, והעדיף לעבוד בשוקי הפרטי. גם רפיק חלבי ביקש חופשה ארוכה.

המופע המתק ביותר שריגש את עובדי הטלוויזיה בשנת תשמ"ב היה הוועדה-מנהל של רשות השידור, בכינוס דילמה שהנחתה ירון ואהרון סאפן, שהוכיחו כי האבסורד הוא-הוא המציאות. אליהם הצטרף חבר מליאת רשות-השידור, הפרופסור יוסף בן-שלמה, שניהל מלחמת-חורמה פטרית נגד צילום מחזהו של חנוך לוין ייטורי איוב עבני הטלוויזיה, וניצח.

בין מעט שביבי-האור שריצדו בטלוויזיה בשנת תשמ"ב בלטו סירטו של הבימאי יהודה (ג'אדי) גאמון, ית ברעטן, שעסק במרד הימאים של שנות ה-50, והתוכנית דילמה שהנחתה ירון ואהרון סאפן, שהביאה את הפוליטיקאים של רשות-השידור לסלקה מן המסך, כמה מתוכניות שנה טובה, בהנחיית מלני סאפן; הכתב אהוד יערי, שהתעלה בימיה-המלחמה הראשונים מעל לערש-הקרב, בלטו גם תוכניותיה של הוסרת החיננית שר'ח שרון, שאנשי מחלקת-הבידור של הטלוויזיה ניסו להכניס לתוכן זמרים מיקצועיים, היא סירבה והעדיפה לרדת מן המסך. עד שאנשי מחלקת-הבידור נכנעו לה.

כמה פרשיות הוסיפו לערפל שאסף את הטלוויזיה הישראלית בשנת תשמ"ב. ביניהן: פרשת מינוי התי-ספרות של מיכה לימור כעורך מבט, ואיש המישרה אחריו בידי יאיר שטרן. גם התפטרותו המפתיעה של יצחק (צחי) שימעיני ממישרת מנהל-הטלוויזיה, ומינויו של מלביה סער כחליפו, מעידים על-כך שבימי ממשלת הליכוד הפך ניהול הטלוויזיה בלתי-אפשרי לאנשים מיקצועיים ושפרים ברעתם. גיליונות עיתון-המחרת קרנן, שהוספו בין עובדי חטיבת-החדשות (מבלי שאיש ידע על עצם היום את זהות מפרסמיהם) כמו אישור את המצב הבלתי-אפשרי שבו פועלת לה הטלוויזיה.

הסכם הדיברור בין הגהלת הטלוויזיה ובין דוברי צה"ל שב תוכיח, כי הגהלת הטלוויזיה אינה מעוניינת באתיקה עיתונאית כלשהי, העדיף על כך מלחמת-הלבנון, שמרבית כתבות הטלוויזיה בה נראו כתשידירי-שירות של דובר-צה"ל. למסכת הכישלונות הצטרף כישלון הדיווח מאליו-העולם בכדורגל, שנערכה בספרד, מיסעל שעלה לטלוויזיה הוק-עתק, החר הוליד עכבר.

רדידות הדיווח הטלוויזיוני הוכחה השנה בעיקר על-ידי המכשיר-האח, קול ישראל, שהיכה את הטלוויזיה בכמה נושאי-דיווח מדהימים. בין נושאים אלה בלטה חשיפת זהותו של המפציץ דני ברמן, בידי כתבי-

צעיר

גוטרמן: אוויר פסגות

הצעיר של תשמ"ב נמצא בקרה-אש בלבנון. הוא חיף את נפשו, הרג ונהרג. הוא לחם כמו בכל מלחמות-ישראל, אך הוא ידע מצוקות נפשיות, שלא ידעו אבותיו ואחיו הבוגרים.

ההיילים הקרביים של תשמ"ב ייצגו את כל מיגוון הדיועות וההשקפות במדינה, היו בהם לאומנים קיצוניים, שמילאו את תפקידם בחשק ובהתלהבות, היו צעירים רבים שאינם רנילים להרהר אחרי החלטות של ממשלה ופקודות של מפקדים, ושעשו את שלהם מבלי "לשבור לעצמם את הראש". היו שהחליטו באופן מודע לרחות כל מחשבה על המלחמה עד שתסתיים.

אך הדמויות הטראגיות האמיתיות של המלחמה היו אותם צעירים שהתנגדו למלחמה בכל נימי נפשם, שסלדו מן התפקיד שהטלו עליהם - ושכלל זאת מילאו את תפקידם, הסתערו קדימה, ולעיתים קרובות אף עלו באומץ-ליבם על חבריהם.

כזה היה חייל בשם מירב אלון, איש נח"ל-מוצנח בן 20, שחבריו פירסמו אחרי מותו מיכתב שכתב ושלא הספיק לשלוח, ובו קריאת-זעקה מעומק הלב נגד המלחמה. כזה היה רבי-סרן גוני הרניק, שנפל בקרב על הבוסור, שהיה פעיל מעוררי בתנועות-שלום, ושאמו, האשה של תשמ"ב, היתה הראשונה שהשמיעה קול-זעקה של אם שכולה נגד המלחמה. וזה היה רז גוטרמן, חבר קיבוץ העוגן, אלוף ריצת-שדה, נכדו של יהודי שנהרג בגטרורשה, בנו של פעיל בתנועת שלום עכשווי, שנהרג על הבוסור ביום השני של המלחמה.

אביו, המורה יעקב גוטרמן, זיעזע את הארץ ואת העולם כאשר החל מפיץ בעיצומה של המלחמה בהפגנות, כשהוא נושא שלטי-חייד: "בגין, שרון ורפאל - רצחתם את בגין!"

רז גוטרמן נאבק כדי להצטרף לסיירת של גולני, ואף נכנס לכלא במהלך מאבק זה. למרות זאת שנא צבא ומלחמה, אל המלחמה נלקח מתושבת-השיחרור שלו, אחרי מותו פירסם אביו דברים מרים נגד מנחם בגין ואריאל שרון, שבאו לבוסור כדי לשאוף אוויר-פסגות ושנהגו מן הנוף.

רחוקים ממנו, אך קרובים אליו בצורה אחרת, היו סרבני-השירות, בראשית השנה סירבו, כמו גדי אלגזי, לשרת בגדה המערבית, שבה נהרגו מפגינים צעירים ובלתי-חמושים על-ידי חיילי-צה"ל אשר, ירו באוויר, עם פרוץ מלחמת-הלבנון סירבו לשרת בלבנון, כמו אלני גרז'נסקי.

חיילים רבים, כמו חברי הקבוצה שקראה לעצמה